

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ZPRÁVA O EXTREMISMU A PŘEDSUDEČNÉ NENÁVISTI NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2022

**Ministerstvo vnitra
Odbor bezpečnostní politiky
Praha 2023**

**Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky
v roce 2022 byla schválena vládou dne 3. května 2023 usnesením č. 316.**

Text neprošel jazykovou ani stylistickou úpravou.

OBSAH

1. Úvod	4
2. Vymezení pojmů	5
3. Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2022	8
3.1. Shrnutí	8
3.2. Pravicoví extremisté	9
3.3. Projevy předsudečné nenávisti	10
3.4. Paramilitární a domobranecké skupiny	11
3.5. Anarchistická scéna	11
3.6. Ortodoxní komunisté	12
3.7. Média šířící nenávistné předsudky	12
3.8. Nábožensky motivovaný extremismus	13
3.9 Další relevantní události související s extremismem a terorismem	13
4. Významná soudní rozhodnutí a jiné zajímavé případy	14
5. Statistiky nenávistně motivované trestné činnosti	14
5.1. Celorepubliková policejní statistika	17
5.2. Policejní statistika podle skutků	18
5.3. Policejní statistika podle krajů	19
5.4. Trestná činnost motivovaná nenávistí vůči vybraným skupinám	20
5.5. Trestná činnost příslušníků bezpečnostních sborů	20
5.6. Trestná činnost příslušníků Armády ČR	20
5.7. Soudní statistiky	21
5.8. Statistiky Nejvyššího státního zastupitelství	22
5.9. Statistiky Probační a mediační služby	22

1. Úvod

Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2022 (dále jen „Zpráva“) je předkládána na základě usnesení vlády č. 483 ze dne 8. června 2022.

Dokument nezachycuje všechny rasistické a xenofobní projevy zaregistrované na území ČR v roce 2022. Zpráva se vedle příslušníků či sympatizantů extremistických uskupení také zmiňuje o dalších nenávistných subjektech a jevech, které nenaplnují definiční znaky pojmu extremismus, jež využívá Ministerstvo vnitra. Pro Ministerstvo vnitra není až tak zásadní politologické hledisko, ale spíše nenávistný prvek, který vychází z předsudečné paušalizace určitých společenských skupin. Tvorba zpráv vychází z ustálené metodologie. Dokument využívá níže zmíněných definic pojmů, má jasně stanovený proces tvorby a schvalování.

Zpracovatelem zprávy je Ministerstvo vnitra. Podkladovými materiály přispěli zástupci zpravodajských služeb, Policie ČR, ministerstev spravedlnosti a obrany, Nejvyššího státního zastupitelství a Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Divácké násilí, respektive chuligánství, je v rámci Ministerstva vnitra řešeno samostatně.

Dokument je zpracováván každoročně. Na základě poznatků v něm obsažených se přijímají nová opatření.

První pasáž o tuzemské scéně je zpracována mj. z podkladů Bezpečnostní informační služby a Policie ČR, konkrétně specialistů na extremismus z Národní centrály proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování¹ a krajských ředitelství Policie ČR. Kapitola obsahující významná soudní rozhodnutí a jiné zajímavé případy vychází z podkladů Nejvyššího státního zastupitelství.

Statistická data v následující části poskytly Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Ministerstvo obrany, Nejvyšší státní zastupitelství, Ministerstvo spravedlnosti a Probační a mediační služba.

¹ Respektive od Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě služby kriminální policie a vyšetřování, která vznikla k 1. lednu 2023.

2. Vymezení pojmů

Pojmem **extremismus** jsou dle Ministerstva vnitra označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).

Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). Tímto typem aktivit se zabývá Bezpečnostní informační služba na základě § 5 písm. a) zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky.

Dokumenty Ministerstva vnitra tedy vychází z jednotného pojetí extremismu jako podhoubí aktivit zaměřených proti ústavnímu zřízení a jím chráněným hodnotám. Extremismus obvykle používá tyto instrumenty: historický revizionismus, sociální demagogii, aktivismus, podporu verbálního až fyzického násilí vůči oponentům a vůči apriori definovaným sociálním skupinám a konspirativní teorii. Ve světové politologické literatuře se obvykle rozlišuje extremismus levicový a pravicový a dále náboženský, ekologický a (v některých případech) národnostní (regionalistický). Poslední tři formy extremismu se v České republice vyskytují jen ojediněle, nebo vůbec ne, výklad se proto hlavně zaměřuje na extremisty pravicové (inspirované a používající v první řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizující s historickým fašismem nebo nacismem) a levicové (motivované především záští sociální, třídní, antikulturní, sympatizující s historickým komunismem nebo anarchismem).

Přestože v ideálním pravolevém modelu jsou levicový a pravicový extremismus protipóly, realita je komplikovanější, neboť svoji roli hraje sociálně kulturní a historický kontext, na jehož pozadí se projevy těchto ideálních typů manifestují. To vede k tomu, že se tyto protipóly mohou projevovat v jednotlivých oblastech protiústavního konání s velmi rozdílnou intenzitou, i k různě citlivému vnímání společenské nebezpečnosti těchto protipólů.

V právu není pojem extremismus nijak definován. Zejména v souvislosti s rasově motivovanou trestnou činností se lze setkat s pojmem extremistická trestná činnost nebo trestná činnost s extremistickým podtextem. Pod tímto pojmem Ministerstvo vnitra rozumí ty

formy trestné činnosti, o nichž je důvod se domnívat, že byly extremistickými postoji motivovány nebo ovlivněny. Alternativně lze v řadě případů používat i pojmu kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí. Jde o jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nebo přestupku a jeho pohnutkou je apriorní nenávist vyplývající z příslušnosti adresáta útoku k rase, národnosti, náboženství, třídě či jiné sociální skupině, přičemž specifickým typem zařaditelným do této kategorie kriminality jsou také útoky proti symbolům či představitelům existujícího společenského systému, jsou-li motivovaná apriorní nenávistí vůči němu.²

Ne všechny extremistické subjekty obsažené ve Zprávě se v roce 2022 dopouštěly nezákonné činnosti. Z dlouhodobého hlediska ale naplňují znaky extremismu, tak jak ho definuje Ministerstvo vnitra.

Zpráva vedle pojmu extremismus pracuje s označením projevy „**předsudečné nenávisti**“. Reaguje tím na fakt, že vliv tradičních extremistických subjektů slábne a jejich rétoriku a aktivity postupně přebírají jiné subjekty, které nelze jednoznačně označit za extremistické.

Projevy předsudečné nenávisti označují jednání, které je motivováno nesnášenlivostí a společenskými předsudky vůči určité skupině obyvatel. Zpravidla se jedná o skupiny definované rasou, národností, etnicitou, náboženstvím, sexuální orientací, politickým nebo jiným smýšlením, sociálním původem apod. Nemusí se jednat o skutečnou příslušnost k určité skupině, ale i o příslušnost domnělou (např. je-li osoba mylně považována pro tmavší pleť za Roma, ale ve skutečnosti není Rom). Takové projevy nemusí nutně naplňovat skutkovou podstatu některého z trestných činů. Může se jednat o fyzické násilí, slovní útoky či užívání urážlivé symboliky. Projevy předsudečné nenávisti se liší od extremistických zejména tím, že nemusí být spojeny s některou z protidemokratických, resp. protiústavních ideologií. Osoby, které se jich dopouštějí, nemusejí být nutně členové či příznivci extremistických hnutí. Rovněž u nich absentuje jasné volání po svržení systému pluralitní demokracie a jeho nahrazení systémem nedemokratickým.

Rizika projevů předsudečné nenávisti jsou v řadě oblastí podobná s těmi, která představují extremisté. Níže jsou tato rizika popsána. Subjekty, které se jich dopouštějí:

- Neusilují o okamžité zničení demokratického systému, ale postupně ho oslabují.
- Nerespektují koncept základních lidských práv.
- Podněcují k nenávistným aktivitám další osoby.
- Šíří strach ve společnosti.
- Štěpí společnost, vyvolávají v ní antagonismy.
- Zlehčují osudy obětí totalitních režimů a obětí nenávistně motivované trestné činnosti.
- Při komunikaci s veřejností využívají dezinformace a konspirační teorie.
- Stávají se nástrojem vlivového působení zemí a skupin, které nerespektují principy pluralitní demokracie.

Projevy předsudečné nenávisti lze vysledovat u členů či příznivců celé řady politických či jiných společenských subjektů. Ve Zprávě jsou ovšem zmiňovány pouze subjekty, u kterých tyto projevy reálně představují dominantní složku jejich rétoriky a aktivit. V praxi se tak jedná např. o skupiny, u kterých kontinuálně převažují nesnášenlivé útoky proti

² Plné znění definice extremismu je k dispozici zde: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>.

Romům, imigrantům, muslimům či homosexuálům. Jiný ideologický program může zcela absentovat či představuje pouze doplňkovou složku.

Pro Ministerstvo vnitra nejsou až tak významné politologické kategorie (např. zda se jedná o subjekt neonacistický, či neofašistický). Rozhodující je právě aspekt šíření nenávisti vzešlý z paušalizujícího předsudku. Právě projevy nenávisti pro určité skupiny obyvatel představují bezprostřední ohrožení.

S nenávistně se projevujícími subjekty úzce souvisí další dvě skupiny, a sice paramilitární a domobranecké skupiny a média šířící nenávistné předsudky.

Do levicově extremistického spektra jsou řazeny skupiny anarchistické a ortodoxní komunisté.

Kapitola věnovaná nábožensky motivovanému extremismu se věnuje nenávistným projevům, které ideologicky vycházejí z extremistických výkladů různých náboženských konceptů.

3. Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2022

3.1. Shrnutí

Extremistickou a xenofobně populistickou scénu ovlivnily v roce 2022 události s radikalizačním potenciálem, např. zdražování, energetická krize, migrační krize, válka na Ukrajině či pomoc ukrajinským uprchlíkům. Stále ještě rezonovala témata spojená s protiepidemickými opatřeními.

Některé pravicově extremistické subjekty se staly součástí společenství, které souzní s prokremelskými narativy. Omezený počet jednotlivců naopak vyjadřoval podporu ukrajinským protějškům. Někteří z nich dokonce na Ukrajinu vycestovali a zapojili se zejména do týlových činností. Dle poznatků bezpečnostních složek dále roste riziko online radikalizace „osamělých vlků“ jen volně napojených, či zcela izolovaných od extremistické scény.

Nadále bylo možné sledovat předsudečně nenávistné projevy v rámci xenofobně populistické scény. Objevovaly se antisemitské konspirační teorie, novinkou se staly výpady proti Ukrajincům. Projevy protimuslimské, protimigrantské a anticiganistické byly spíše na ústupu. Dominanci v tomto spektru si udrželo hnutí Svoboda a přímá demokracie. To nicméně upozadilo xenofobní témata a věnovalo se přednostně jiným společenským otázkám, včetně ruské okupace části Ukrajiny. Postoje hnutí k této agresi v řadě případů kopírují narativy, které pro středoevropský region generují propagandisté pracující ve prospěch kremelského režimu.

Domobraneckou scénu tvořilo několik autonomních nesourodých skupin. Dříve vzniklé subjekty ztratily oproti předchozím rokům na významu. Domobranci v reakci na válku na Ukrajině vesměs vyjadřovali podporu oficiální politice Ruské federace. Za rizikový lze označit trend ozbrojování palnými zbraněmi.

V anarchistickém hnutí probíhaly polemiky o tom, jakým způsobem reflektovat válku na Ukrajině. Tedy zda je z pohledu anarchistů legitimní podpořit ukrajinský stát, či dokonce podporovat jeho válečné úsilí. V tuzemské komunitě nakonec převážil názor, že by anarchisté Ukrajinu podporovat měli.

Význam ortodoxních komunistů po neúspěchu Komunistické strany Čech a Moravy ve volbách nadále upadal. Pozornost veřejnosti na sebe upoutali v podstatě jen prostřednictvím kontroverzních vyjádření a aktivit.

Většina kvazi-mediálních platforem se stala užitečným nástrojem prokremelské propagandy. Z hlediska xenofobních projevů dominovaly protimuslimské, protimigrantské a antisemitské obsahy.

Nebyly registrovány závažnější projevy nábožensky motivovaného extremismu.

V České republice se postupem času etablovala poměrně různorodá skupina „protisystémově“ naladěných občanů, kteří jsou ovlivněni různými konspiračními teoriemi.

Tato skupina se stále více izoluje od zbytku společnosti. Její členové nacházejí styčné plochy s extremistickými a xenofobními subjekty a stávají se často příjemci i šířiteli obsahů kvazi-mediálních platform. Krátkodobý úspěch protestního uskupení kolem aktivisty Ladislava Vrábela dokazuje, že je poměrně jednoduché ji prostřednictvím sociálních sítí mobilizovat.

Orgány činné v trestním řízení se zabývaly případy schvalování, omlouvání či bagatelizace ruské agrese. Soudy se zabývaly osobami, které se v minulosti zapojily do konfliktu na Ukrajině na straně samozvaných separatistických republik.

V roce 2022 bylo Policií ČR zjištěno 149 trestných činů s nenávistným podtextem. Dále bylo policií evidováno celkem 73 stíhaných osob u skutků s nenávistným podtextem. Pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek bylo obžalováno celkem 102 osob.³ Odsouzeno za ně bylo celkem 61 osob.

3.2. Pravicoví extremisté

Na základě informací bezpečnostních složek a zahraničních zkušeností lze konstatovat, že největším aktuálním rizikem z pohledu pravicového extremismu jsou izolované online komunity. Jsou sice nepočetné, ale představují ideální prostředí pro seberadikalizaci. V online komunitách se vytváří nová subkultura se specifickým jazykem, ideologií, životním stylem či hodnotami. Jejich izolovanost vyvolává vyšší radikalitu, přímočarost, a mnohdy i kladení důrazu na násilnou přímou akci. Online prostředí, konspirace a anonymita umožňují snadné a rychlé navazování mezinárodních kontaktů a rovněž i získání široké palety radikalizačních obsahů⁴. Tyto komunity sice mohou přebírat tradiční pravicově extremistické ideologie, s jejich příznivci ale nemusí být provázány. Jejich členové obvykle nelimitují svou komunikaci na jednu konkrétní skupinu, ale jsou zpravidla aktivní v rámci více chatů či platform. Přicházejí do kontaktu s politicky i „apoliticky“⁵ motivovanými osobami s radikálními názory.

Tradiční pravicoví extremisté, mnohdy už aktivisté staršího věku, se scházeli převážně v rámci privátních akcí. Nejevili většinou ani zájem o veřejné akce pořádané jinými subjekty. Silně vyhrocenou nenávistnou rétorikou se prezentovala pouze Dělnická mládež. Příznivci Národní a sociální fronty udržovali kontakty na zahraniční protějšky. Opakovaně je navštěvovali v jejich rodných zemích.

Někteří pravicoví extremisté vyjadřovali podporu svým ukrajinským protějškům. Někteří jednotlivci dokonce na Ukrajinu vycestovali, aby se zapojili do její obrany. Primárně se ovšem jednalo o týlové činnosti (distribuce materiálu a potravin, stavba barikád).

Národní demokracie a Dělnická strana sociální spravedlnosti představovaly zcela marginální subjekty, které nedokázaly ve sledovaném období zorganizovat vlastní významnější akci. Z pohledu vztahu k válce na Ukrajině je lze považovat za součást společenství, které souzní s prokremelskými narativy. Jedná se o subjekty, které pomáhají šířit myšlenky generované oficiální ruskou propagandou pro středoevropský region.

³ Údaj zahrnuje i 24 návrhů na potrestání v rámci zkráceného přípravného řízení.

⁴ Zmínit lze např. mobilizační manifesty či návody pro uskutečnění útoku.

⁵ Např. příznivci subkultury Incel („involuntary celibate“ – nedobrovolný celibát).

V souvislosti s vydáním pseudohistorické publikace *Mýtus 6 milionů* byly Okresním soudem ve Žďáru nad Sázavou, a posléze Krajským soudem v Brně, odsouzeny k peněžitým trestům pro trestný čin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia vydavatelství Bodyart Press s.r.o. a jeho jednatelka.

3.3. Projevy předsudečné nenávisti

Sledované období nabídlo širokou paletu xenofobních projevů.

Stále častěji se vyskytují antisemitské výpady, které reagují na existenci různých antisemitských teorií šířených dezinformačními médii. V souvislosti s válkou na Ukrajině byly šířeny konspirační teorie o tom, že konflikt byl pokoutně vyvolán právě Židy. Ruská federace měla být těmito údajnými mocenskými pletichami ohrožena a agresí si hájit své zájmy či svou existenci.

V souvislosti s migrační vlnou tzv. balkánskou cestou nedošlo k výraznému vyhocení protimuslimských či protiimigračních nálad. Pro migranty bylo Česko pouze tranzitní zemí a nedocházelo k situacím, které by bylo možno zneužít k vyvolávání nenávisti. Islamofobie již ztratila na významu, nicméně je stále využívána jako doplňkové téma.

Novinkou se staly výpady namířené proti Ukrajincům. V menší míře pak byly registrovány projevy protiruské.

V reakci na střelbu v bratislavském klubu Tepláreň⁶ se policisté zabývali xenofobními skutky namířenými proti LGBT+ komunitě.

Anticiganistické projevy byly na ústupu. Objevovaly se zejména ve vztahu k ukrajinským Romům. Tuzemská romská komunita zůstala ve světle jiných konfliktů trochu „upozaděna“. Anticiganistický cyklus z minulých let skončil a v současné době nenastaly podmínky pro to, aby byl v plné míře zahájen nový.

Xenofobně populističtí politici a aktivisté dlouhodobě prokazují vysokou míru flexibility při hledání témat, resp. nepřátel. U řady z nich bylo možné sledovat plynulý přechod z kritiky údajné islamizace na kritiku údajné „covidové totality“. Od března byla tato témata upozaděna a byla nahrazena konfliktem na Ukrajině. V posledním případě pak dochází ke stále intenzivnějšímu a jednoznačnějšímu přejímání prokemelských narativů.

Takovým vývojem si prošlo i dosud bezkonkurenční těleso na této scéně – hnutí Svoboda a přímá demokracie. To si svou dominantní pozici úzkostlivě střežilo. V podstatě jako jediný „vlastenecký“ subjekt uspělo v komunálních volbách. Jako jediný také prostřednictvím poslaneckých hlasů dokázalo nominovat do voleb svého prezidentského kandidáta Jaroslava Baštu.

Někteří politici, kteří svou kariéru v minulosti spojili či stále spojují s hnutím Svoboda a přímá demokracie, byli ve sledovaném období odsouzeni. Bývalým poslancům Miloslavu Roznerovi a Lubomírovi Volnému byly uděleny podmíněné tresty. U Roznera se jednalo o

⁶ Pachatel tohoto skutku, zastřelil v říjnu 2022 dva návštěvníky kavárny oblíbené mezi členy LGBT+ komunity a jednu osobu zranil. Manifest, který zveřejnil na internetu, obsahoval mj. i antisemitské výpady.

výrok o „neexistujícím pseudokoncentráku“ v Letech u Písku, v případě Volného pak o šíření poplašné zprávy v souvislosti s onemocněním Covid 19. Peněžitý trest byl uložen bruntálskému zastupiteli za hnutí Svoboda a přímá demokracie Danielovi Makayovi pro jeho výroky o „výborné strategii“ Vladimira Putina během války na Ukrajině, doplněné např. i doporučením k využití vodíkové bomby.

3.4. Paramilitární a domobranecké skupiny

České domobranecké prostředí představovalo nekompaktní komunitu. Tvořili ji jednotlivci, kteří v ní primárně realizovali svou zálibu ve vojenství, ale i osoby, které dávají svému členství v domobranách politický přesah. Skutečně aktivních bylo jen několik jednotlivých skupin, přičemž jejich fungování bylo výrazně autonomní a prakticky nezávislé na vyšší autoritě.

Politicky, v případě domobran protidemokraticky, orientovaní domobrancí byli výrazně ovlivňováni různými konspiračními teoriemi. Někteří z nich se stali obdivovateli putinovského Ruska. Tato adorace se promítla i v postoji k ruské agresi vůči Ukrajině.

Mezi paramilitárními a domobraneckými uskupeními se stále intenzivněji šířil trend ozbrojování palnými zbraněmi. Prozatím ale zjištěné poznatky nenaznačují, že by je někdo z domobranců reálně plánoval použít ke spáchání násilného trestného činu. Nicméně toto riziko, zejména ve vztahu k duševně méně stabilním jedincům mezi domobrancí, stále přetrvává. Za rizikovou lze považovat i případnou indoktrinaci mladých lidí.

3.5. Anarchistická scéna

Česká anarchistická komunita nadále stagnovala. Personálně limitované kolektivy nedokázaly zaujmout širší veřejnost. Anarchistická sdělení jsou příliš difúzní, zdlouhavá a komplikovaná. Nezřídka dochází i k tomu, že se různé skupiny nedokáží na klíčových tématech shodnout, pouštějí se do polemik, které jsou laické veřejnosti obtížně srozumitelné.

Dokazuje to i postoj anarchistů k válce na Ukrajině. V případě ruské agrese se vedly diskuse o tom, zda je z pohledu anarchistů správné podpořit ukrajinský stát a jeho válečné úsilí. Anarchistická federace a Antifašistická akce přejaly pragmatický postoj, že je nejprve nutné porazit putinovský režim a až poté je možné se zcela soustředit na provádění aktivit k přechodu k anarchistické společnosti.

Oproti minulosti ubylo množství setkání, benefičních koncertů a nejrůznějších vzpomínkových akcí. Přímé mezinárodní kontakty byly citelně oslabené. Rovněž vyšší účast na protestech v zahraničí nebyla ve větší míře zaznamenána. Stejně tak účast zahraničních aktivistů na akcích v České republice byla registrována jen zcela minimálně.

Průznivci tzv. povstaleckého anarchismu neprovedli ve sledovaném období žádnou násilnou přímou akci. Policisté obvinili anarchistického aktivistu z trestných činů násilí proti orgánu veřejné moci a poškozování cizí věci v souvislosti s dvěma případy zapálení kontejnerů v Teplicích v roce 2021. Akce byly namířeny proti policii, druhá i proti „boháčům“.

3.6. Ortodoxní komunisté

Ortodoxní komunisté představují stále více stagnující komunitu. Stárnoucí dogmatici přestávají být aktivní, nových mladých aktivistů je zanedbatelné množství. Komunistické skupiny rovněž ovlivnil loňský neúspěch Komunistické strany Čech a Moravy v parlamentních volbách.

Současnou situaci v České republice ortodoxní komunisté kritizují, ale nepřicházejí s možnými řešeními. Namísto toho opakují klišé komunistické propagandy, připomínají si různá historická výročí a komentují dění v zahraničí. Ve vztahu k válce na Ukrajině mnozí ortodoxní komunisté replikují tvrzení kremelské propagandy.

Výraznější pozornost se ortodoxním komunistům daří získávat pouze prostřednictvím kontroverzních prohlášení a činů.⁷

Orgány činné v trestním řízení se zabývaly případy spojenými s komunistickým režimem před rokem 1989, ať už v souvislosti s používáním střelných zbraní na československých hranicích či v souvislosti s činností bývalých příslušníků Státní bezpečnosti. Soudy se rovněž věnovaly rehabilitačním řízením u osob, které byly v tomto období perzekuovány.

3.7. Média šířící nenávistné předsudky⁸

Tuzemské kvazi-mediální platformy s počátkem ruské agrese upozadily kritiku protiepidemických opatření, migrace a údajné „islamizace“ Západu a daly prioritu tématům souvisejícím s válkou na Ukrajině. Ruská invaze pro ně byla zpočátku překvapením. V prvních dnech okupace si proto zachovávaly určitou zdrženlivost. Posléze však naplno začaly replikovat prokremelskou propagandu. Velmi jim pomohla situace, kdy ruská strana začala připravovat mediální produkty, které bylo možné jednoduše převzít či je dále upravit pro českou realitu.

Součástí prokremelské propagandy je i snaha rozbít jednotu mezinárodního demokratického společenství, mj. prostřednictvím poukazování na údajné chyby a slabiny Západu. Nedílnou součástí tohoto snažení je i podsouvání xenofobních a konspiračních témat.

V roce 2022 se na špičce žebříčku nenávisti ocitali zejména Židé, muslimští migranti a Ukrajinci. V souvislosti s prvně jmenovanou skupinou se objevovala celá řada nových konspiračních teorií.⁹ V souvislosti s ukrajinskými uprchlíky byly využívány podobné manipulační techniky jako dříve u muslimských imigrantů. Ukrajinci utíkající před válkou byli líčeni jako nevděční, zhýčkaní lidé, kteří do České republiky přicházejí pouze za výhodami. Objevovala se i tvrzení, že v jejich řadách jsou mafiáni, Afričané, muslimové, teroristé z řad Islámského státu apod. Oblíbeným terčem výpadů se stali ukrajinští Romové.

⁷ V roce 2022 byl medializován např. případ dvou českých komunistů, kteří pro ruská média komentovali zářijová pseudoreferenda na Donbase či trestní stíhání bývalého místopředsedy Komunistické strany Čech a Moravy Josefa Skály v souvislosti se zpochybňováním historických faktů o tzv. katyňském masakru.

⁸ Zpráva se prioritně zaměřuje na média, která nenávistná sdělení produkují dlouhodobě, přičemž tento typ obsahu tvoří podstatnou část jejich produkce.

⁹ Jedna z těchto teorií např. tvrdí, že Židé pokoutně podněcují konflikt na Ukrajině, aby zde pak mohli vytvořit svou říši.

V průběhu roku byla nadále recyklována protiislámská a protimigrantská karta, která už je odzkoušená a proto tvoří nedílnou součást tematické škály šířitelů dezinformačních narativů.

3.8. Nábožensky motivovaný extremismus

V roce 2022 nebyly zaregistrovány významnější projevy náboženského extremismu. V rámci tohoto spektra nebyla bezpečnostními složkami zaznamenána přímá hrozba nábožensky motivovaného útoku.

Výzvy zahraničních islamistických extremistů k páchání jednoduchých teroristických útoků nebyly zdejší muslimskou komunitou reflektovány.

Zvýšené riziko nebylo registrováno ani v souvislosti s migrační vlnou v rámci tzv. balkánské cesty. Migranti Českou republiku využívali jen jako tranzitní zemi.

V České muslimské komunitě funguje ve vztahu k extrémistickým náboženským výkladům seberegulační mechanismus. Její zástupci vědí, jaké jsou právní mantinely pro šíření nenávistných obsahů. Jsou si i vědomi toho, že případné radikalizační tendence konkrétních jednotlivců či skupin by poškodily celou komunitu.

Také muslimskou komunitu ovlivnila protiepidemická omezení. Její zástupci se stále více uzavírali vůči majoritní populaci. Pro mnohé muslimy se stávají některá aktuální společenská témata, která rezonují v České republice či Evropské unii, nesrozumitelnými. V některých případech se s nimi ani hodnotově neztotožňují. Řada českých muslimů reflektovala vstřícnost velké části české společnosti k ukrajinským uprchlíkům a dávala si ji do kontrastu s islamofobními projevy některých skupin a aktivistů v souvislosti s první migrační vlnou. Výsledkem pak je i nedůvěra vůči státu a jeho institucím.

Nejvyšší soud zrušil odsuzující rozsudky Vrchního soudu v Praze a Městského soudu v Praze proti Iráčanovi, který čelil obžalobě pro teroristické trestné činy údajně spáchané na straně tzv. Islámského státu.¹⁰

3.9 Další relevantní události související s extremismem a terorismem

V době koronavirové epidemie vykrystalizovala nesourodá skupina protisystémově zaměřených občanů. Tito lidé nedůvěřují státu, principům, na kterých je založen, stejně jako vládě, její domácí i zahraniční politice. Mají pocit, že za stávající situace a stávajícího společenského uspořádání jejich hlas není a nebude vyslyšen. Jejich hodnotovou prioritou je vlastenectví a volají po tom, že je třeba fungování státu principiálně změnit.

Ideologickou, v některých případech až téměř spirituální, alternativu jim nabízí různé konspirační teorie šířené kvazi-mediálními platformami a účty na digitálních platformách. Tato myšlenková schémata se šíří zejména v online prostoru, kde se kolem nich formují virtuální komunity. Jejich členové posléze mají tendenci se setkávat i v reálném životě, např.

¹⁰ Podle Nejvyššího soudu nebyly splněny podmínky pro řízení proti uprchlému již v přípravném řízení, neboť nebylo zřejmé, že se muž dozvěděl o tom, že je v Česku trestně stíhán.

formou různých protestních shromáždění. V roce 2022 tyto osoby přesouvaly své aktivity na méně využívané platformy, které mají méně přísná opatření ze strany poskytovatelů.

Konspirační teorie v sobě mají nezřídka zakomponován xenofobní prvek a nacházejí tak styčné body s různými extremistickými či vyhrcočeně nacionalistickými subjekty. S těmito teoriemi ochotně pracují i kvazimediální-platformy a propagandističtí pracovníci jiných států.

Různé kvazi-mediální platformy a účty na digitálních platformách s sebou přinesly trend agresivního a invazivního vystupování a „normalizace“ lhaní. Jejich výstupy mají silný radikalizační potenciál. Tuto skutečnost proto začaly více reflektovat orgány činné v trestním řízení.

Rok 2022 se stal bohatým na podněty, se kterými dokáží kvazimediální-platformy pracovat. Jednalo se např. o zdražování, energetickou krizi, migrační krizi, válku na Ukrajině či pomoc ukrajinským uprchlíkům. Stále ještě rezonovala témata spojená s protiepidemickými opatřeními.

České soudy se zabývaly případy několika osob, které se v minulosti zúčastnily konfliktu na východě Ukrajiny na straně separatistů. Pražský městský soud osvobodil pro nedostatek důkazů Alexandra Franchettiho obžalovaného ze založení organizované zločinecké skupiny zaměřené k páchání teroristického útoku pro jeho údajné zapojení do anexe krymského poloostrova.

Orgány činné v trestním řízení se věnovaly případům schvalování, omlouvání či bagatelizace ruské agrese.

V reakci na zakotvení českého státu v rámci mezinárodního demokratického společenství a na jeho postoj vůči agresi na Ukrajině byly registrovány další rizikové aktivity, jako např. koordinované šíření dezinformací v online prostoru, kybernetické útoky, šíření poplašných zpráv či různé formy zastrašování názorových odpůrců.

Policisté z Národní centrály proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování spustili on-line dotazník pro svědky a oběti válečných zločinů na Ukrajině. Některé z těchto osob byly i vyslechnuty.

Soudy uložily další podmíněné tresty osobám, které schvalovaly protimuslimský teroristický útok v novozélandském městě Christchurch.

V průběhu roku platil 1. stupeň ohrožení terorismem.

4. Významná soudní rozhodnutí a jiné zajímavé případy

V kontextu trestných činů extremistického charakteru převažovaly v roce 2022, obdobně jako v předchozím roce, projevy sympatií k nacistickým či neonacistickým hnutím, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg heil“, jakož i případy veřejného prezentování další související symboliky (hákový kříž, symbolika SS), aniž by byl v tomto směru zaznamenán nějaký významný vývoj či zhoršení situace.

Značný judikatorní význam má v tomto směru usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2022 sp. zn. 3 Tdo 982/2022, podle kterého prezentace symbolů historického nacismu lze zpravidla bez dalšího hodnotit jako projev sympatií k neonacismu, tedy hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, ve smyslu § 403 odst. 1 trestního zákoníku. Toto rozhodnutí relativizuje význam novely trestního zákoníku č. 220/2021 Sb., již byla s účinností od 1. 1. 2022 zakotvena nová skutková podstata – § 403a trestního zákoníku upravující trestný čin šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. Pokud byl motivem této novely nejednoznačný výklad § 403 trestního zákoníku v aplikační praxi, pak je nutno konstatovat, že tento nejednoznačný výklad pramenil zejména z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2019 sp. zn. 8 Tdo 314/2019, které stanovilo de facto nesplnitelné požadavky na konkretizaci hnutí ve smyslu § 403 odst. 1 trestního zákoníku, jehož závěry se jeví jako nesprávné a překonané.¹¹ Obsoletnost této skutkové podstaty je patrná i z toho, že v roce 2022 nebyla vůbec aplikována.

Oblast tzv. hate crime pochopitelně negativně ovlivnila ruská agrese na Ukrajinu a s tím související vysoký počet ukrajinských uprchlíků v České republice. Krátce po zahájení ruského útoku upozornil nejvyšší státní zástupce veřejnost, že schvalování této agrese může být za určitých okolností trestné, a může být kvalifikováno zejména jako trestný čin popírání, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku (název trestného činu je poněkud zužující, neboť se týká nejen genocidia, ale i zločinů proti lidskosti, válečných zločinů a zločinů proti míru).

Toto upozornění bylo záhy specifikováno Stanoviskem Nejvyššího státního zastupitelství k vybraným trestněprávním aspektům schvalování ozbrojených akcí v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině ze dne 2. 3. 2022 sp. zn. 1 SL 117/2022, které mj. zdůraznilo, že svoboda projevu je jednou ze základních lidských svobod, ale není neomezená. Prostředky trestního práva je možné postihovat pouze ta nejzávažnější překročení svobody projevu. Schvalování ruské agrese bylo v roce 2022 trestně postiženo v několika málo případech. Uvedená aktivita nejvyššího státního zástupce měla patrně generálně preventivní význam.

Z případů, v nichž bylo schvalování ruské agrese na Ukrajině vyhodnoceno jako trestné, lze zmínit výroky D. M., který na Facebooku vyjadřoval podporu Vladimíru Putinovi, mj. uváděl, že věří, že „ukrofašisté“ budou poraženi a Ukrajina osvobozena a vyzýval k použití „vodíkové bomby menší tonáže pro vyčištění strategických území a likvidaci útočné vojenské techniky“. Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 13. 9. 2022 sp. zn. 4 T 44/2022 byl D. M. uznán vinným ze spáchání přečinu popírání, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku.

Vysoký počet ukrajinských uprchlíků vedl k tomu, že i tito jsou (vedle Romů, muslimů, Židů, příslušníků LGBT+ komunity apod.) oběťmi předsudečně nenávisných útoků

¹¹ Viz též Kandová, K.: Extremistické trestné činy v české rozhodovací praxi aneb pozvánka na čaj s Hitlerem? Státní zastupitelství 2020, č. 5.

(zejména verbálního charakteru), nicméně vzhledem k množství uprchlíků na území České republiky, se počet takových útoků jeví jako relativně nízký. Vyskytují se však rovněž nenávistné útoky vůči Rusům.

Řada nenávistných projevů je páchána, jak je to již v posledních letech obvyklé, ve virtuálním prostoru, přičemž pokračuje fenomén výhrůžných e-mailů a výroků na internetu vůči představitelům vlády a médií, kdy dřívější výhrůžky byly motivované nesouhlasem s opatřeními přijímanými v boji s pandemií Covid-19, ty současné jsou pak motivovány vládní podporou Ukrajiny. V oblasti útoků vůči veřejně činným osobám je vhodné upozornit na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 8 Tdo 233/2022, podle kterého podněcováním ve smyslu § 364 trestního zákoníku může být i projev na shromáždění občanů, při kterém jeden z řečníků vybízí přítomné k tomu, aby určité osoby (např. politiky nebo zástupce samosprávy z důvodu výkonu jejich pravomoci) fyzicky napadali.

Z vybraných případů evidovaných odborem trestního řízení Nejvyššího státního zastupitelství v roce 2022

Stejně jako v minulých letech, ani v roce 2022 podle informací státního zastupitelství nedošlo k rasově (či jinak předsudečně) motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

Z pravomocně skončených věcí, které lze považovat za judikatorně významné, je vhodné zmínit trestní stíhání nakladatelství Bodyart Press s.r.o. a jeho jednatelky pro přečin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku, jehož se měly dopustit zajištěním překladu a následným prodejem knihy „The Myth of the Six“ autora Davida L. Hoggana, která patří do diskurzu popírání holokaustu. Obžalovaní byli odsouzeni rozsudkem Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 6. 1. 2022 sp. zn. 2 T 145/2021 a jejich odvolání bylo jako nedůvodné zamítnuto usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 14. 6. 2022 sp. zn. 8 To 89/2022. Obvinění dovolání k Nejvyššímu soudu nepodali.

Dále je možno zmínit medializovaný případ exposlance J. Š., který na Facebook napsal příspěvek, jímž předčasně narozené děti označil za zbytečné lidi, jichž by se měla společnost zbavovat. Obviněný byl stíhán pro přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku a byl odsouzen rozsudkem Okresního soudu Plzeň-sever ze dne 18. 8. 2021 sp. zn. 22 T 62/2021, přičemž k jeho odvolání byl rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 10. 2021 sp. zn. 9 To 354/2021 zrušen výrok o trestu z napadeného rozsudku a byl mu uložen nový trest. Dovolání obviněného bylo odmítnuto jako zjevně neopodstatněné usnesením Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2022 sp. zn. 11 Tdo 210/2022. Je vhodné zmínit, že v tomto případě bylo podněcováno k nenávisti vůči „jiné skupině osob“ ve smyslu § 356 odst. 1 trestního zákoníku, než jsou obvykle vymezené skupiny, tedy národ, rasa, etnická skupina náboženství a třída.

Dalším medializovaným případem byly protiromské výroky nymburského starosty J. Č., kterému bylo sděleno podezření ze spáchání přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, 3 písm. a) trestního

zákoníku. S ohledem na jeho postoj k celé věci a dosavadní bezúhonnost bylo usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Nymburku ze dne 18. 8. 2022 sp. zn. ZK 326/2022 podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání, přičemž podezřelý složil částku 30.000 Kč určenou na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti.

5. Statistiky nenávistně motivované trestné činnosti¹²

5.1. Celorepubliková policejní statistika

Pro následující statistické vyhodnocení byly jako činy s nenávistným podtextem započítány skutky vybraných takticko-statistických klasifikací označené příznakem extremismu.

Celkově bylo v roce 2022 na území České republiky registrováno 181.991 trestných činů. Na tomto čísle se činy s nenávistným podtextem podílely 0,07 %. V roce 2022 bylo Policií ČR zjištěno 149 trestných činů s nenávistným podtextem. V meziročním srovnání došlo k nárůstu zjištěných nenávistných činů o 41.

Z výše uvedených trestných činů bylo objasněno 46,3 % tj. 69 (v roce 2021 to bylo 56,5 %, tj. 69 tr. č.).

Za rok 2022 bylo evidováno celkem 73 stíhaných osob u skutků s nenávistným podtextem.

Celkový počet trestných činů s nenávistným podtextem zaevidovaných na území ČR v letech 2016 až 2022

Rok	Zaevidováno TČ	Podíl na celkové kriminalitě (%)	Objasněno TČ	Stíháno osob
2016	143	0,07	99	X
2017	153	0,08	102	132
2018	179	0,09	107	136
2019	170	0,09	96	122
2020	134	0,08	61	92
2021	108	0,07	61	99
2022	149	0,08	69	73

Zdroj: PČR

¹² Data nereflektují latentní kriminalitu, nezohledňují skutky, které z rozličných důvodů nebyly odhaleny, nahlášeny, a tak evidovány.

5.2. Policejní statistika podle skutků

Počty skutků

Takticko-statistická klasifikace	období 1.1.-31.12.2022	
	registrováno	objasněno
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145 - 146a)	9	3
nás. a vyhr. proti sk. obyv. a jednotl. (§ 352)	46	22
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	10	2
poškození cizí věci (§ 228)	15	11
výtržnictví na sport. a veřej. akcích (§ 358)	2	2
sprejerství (§ 228/2)	22	5
hanobení národa rasy, etnické, jiné skup. (§ 355)	17	9
podněcování k národ. a rasové nenávisti (§ 356)	28	15
podpora a propagace hnutí (§§ 403, 404, 405)	0	0
CELKOVÝ SOUČET	149	69

Počty stíhaných osob

Takticko-statistická klasifikace	období 1.1.-31.12.2022
	počet
úmyslné ublížení na zdraví (§ 145 - 146a)	3
nás. a vyhr. proti sk. obyv. a jednotl. (§ 352)	20
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	2
poškození cizí věci (§ 228)	2
výtržnictví na sport. a veřej. akcích (§ 358)	11
sprejerství (§ 228/2)	3
hanobení národa rasy, etnické, jiné skup. (§ 355)	8
podněcování k národ. a rasové nenávisti (§ 356)	15
podpora a propagace hnutí (§§ 403, 404, 405)	0
CELKOVÝ POČET	73

Za rok 2022 je evidováno 149 nenávistně motivovaných trestných činů. Z toho 69 jich bylo objasněno. Nejčastěji byl v tomto období zastoupen TČ násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci v počtu 46 skutků.

Policie ČR eviduje za rok 2022 celkem 73 stíhaných osob u nenávistně motivovaných skutků. Nejčastěji se jednalo o TČ násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci v počtu 20 osob.

5.3. Policejní statistika podle krajů

Počty skutků

Spácháno na území kraje	období 1.1.-31.12.2022	
	registrováno	objasněno
Hl. m. Praha	79	28
Středočeský	8	2
Jihočeský	2	2
Plzeňský	4	3
Ústecký	5	1
Královéhradecký	2	2
Jihomoravský	10	1
Moravskoslezský	4	2
Olomoucký	7	7
Zlínský	4	4
Vysočina	2	0
Pardubický	4	1
Liberecký	15	13
Karlovarský	3	3
ČR CELKEM	149	69

Počty stíhaných osob

Spácháno na území kraje	období 1.1.-31.12.2022
	počet
Hl. m. Praha	22
Středočeský	5
Jihočeský	2
Plzeňský	3
Ústecký	2
Královéhradecký	0
Jihomoravský	3
Moravskoslezský	1
Olomoucký	15
Zlínský	4
Vysočina	0
Pardubický	1
Liberecký	14
Karlovarský	2
ČR CELKEM	73

V roce 2022 bylo registrováno nejvíce nenávistně motivovaných skutků v Praze (79) a dále pak v kraji Libereckém (15) a Jihomoravském (10). Nejvíce stíhaných osob u nenávistně motivovaných skutků bylo evidováno v Praze (22), dále pak Olomouckém (15) a v Libereckém kraji (14).

5.4. Trestná činnost motivovaná nenávistí vůči vybraným skupinám

Počty skutků podle obětí (objektu napadení)

Skupina	období 1.1.-31.12.2022
	registrováno
Židé	25
Romové	20
LGBT+	13

V roce 2022 bylo zaevidováno 25 trestných činů majících antisemitský podtext. Oproti roku 2021 došlo k poklesu o 12 skutků. Trestné činy s antisemitským podtextem v roce 2022 představovaly 16,8 % z celkového počtu trestných činů mající extremistický podtext. V roce 2021 se jednalo o 34,3 %.

Ve sledovaném období bylo zaevidováno celkem 20 trestných činů motivovaných nenávistí proti Romům. Jde o pokles o 13 skutků oproti minulému roku. Tyto trestné činy se v roce 2022 podílely na celkovém počtu trestných činů s extremistickým podtextem 13,4 procentními body. V roce 2021 se jednalo o 30,6 %.

Dále bylo registrováno 13 skutků motivovaných nenávistí k LGBT+ komunitě. Oproti roku 2021 došlo k nárůstu o 2 skutky.

5.5. Trestná činnost příslušníků bezpečnostních sborů

V roce 2022 Generální inspekce bezpečnostních sborů nevyšetřovala u bezpečnostních sborů žádný trestný čin s extremistickým či nenávistným podtextem.

5.6. Trestná činnost příslušníků Armády ČR

Vojenská policie nešetřila ani neprověřovala žádný pozmatek, trestní oznámení nebo podnět ve věci podezření ze spáchání trestného činu příslušníkem ozbrojených sil na jiném pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení či vyznání (jednání s tzv. extremistickým podtextem), který by vyžadoval zahájit úkony trestního řízení ve smyslu příslušných ustanovení trestního řádu.

V roce 2022 nedošlo k žádnému propuštění vojáka ze služebního poměru z důvodu podporování, propagování nebo sympatizování s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob [§ 19 odst. 1 písm. m) zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů].

5.7. Soudní statistiky

V roce 2022 odsoudily soudy ČR pravomocně celkem 50 196 osob (v roce 2021 – 49 647, v roce 2020 – 48 556, v roce 2019 – 55 594, v roce 2018 – 54 488 osob, v roce 2017 – 55 069, v roce 2016 – 61 399 v roce 2015 – 65 569, v roce 2014 – 72 854, v roce 2013 – 77 976, v roce 2012 – 71 471, v roce 2011 – 70 160) což představuje oproti roku 2021 nárůst o 549 osob, tj. o 1,11 %. Z tohoto počtu bylo odsouzeno v roce 2022 celkem 61 osob s rasovým podtextem. Tento počet představuje pouze 0,12 % z celkového počtu pravomocně odsouzených v tomto roce.

Ve srovnání s rokem 2021 zaznamenáváme pokles počtu pravomocně odsouzených za trestný čin spáchaný s rasovým podtextem (o 6 osob, tj. o cca 9,0 %, když v předchozím roce 2021 bylo za tyto delikty odsouzeno celkem 67 osob, v roce 2020 – 74 osob., v roce 2019 – 49 osob, v roce 2018 – 54 osob, v roce 2017 – 47 osob, v roce 2016 – 77 osob, v roce 2015 – 54 osob, v roce 2014 – 52 osob, v roce 2013 – 71 osob, v roce 2012 – 83 osob). Z uvedených údajů je zřejmé, že podíl těchto deliktů na celkovém počtu pravomocně odsouzených v ČR zůstává velmi nízký. V absolutních číslech pak osciluje v posledních letech mezi cca 50 až 100 pachatelů.

Pachatelé byli v roce 2022 odsouzeni za tyto trestné činy¹³:

Trestný čin	Ustanovení tr. zákoníku	Počet osob
Těžké ublížení na zdraví	§ 145	2
Ublížení na zdraví	§ 146	11
Loupež	§ 173	2
Vydírání	§ 175	3
Porušování domovní svobody	§ 178	1
Poškození cizí věci	§ 228	2
Násilí proti úřední osobě	§ 325	1
Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci	§ 352	9
Nebezpečné vyhrožování	§ 353	6
Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení	§ 355	9
Podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod	§ 356	2
Výtržnictví	§ 358	36

¹³ Součet je větší než 61, protože jedna osoba může být (a často také je) odsouzená za více trestných činů

Podněcování k trestnému činu	§ 364	4
Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka	§ 403	1
Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka	§ 404	23
Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia	§ 405	3

V roce 2022 byli pachatelé těchto deliktů nejčastěji odsouzeni pro trestný čin Výtržnictví podle § 358 TZ – 36 osob. Následují odsouzení pro trestný čin podle § 404 TZ Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka – celkem 23 osob a Ublížení na zdraví § 146 TZ – 11 osob.

Za uvedené trestné činy s rasovým podtextem byl 4 osobám uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Z odsouzených osob za trestné činy s rasovým podtextem byla soudy označena jedna osoba jako recidivista. Trest odnětí svobody s podmíněčným odkladem jeho výkonu soudy v roce 2022 pravomocně uložily 31 osobám. Trest obecně prospěšných prací byl uložen v 9 případech. Odsouzeni byli 3 mladiství pachatelé a 3 ženy.

5.8. Statistiky Nejvyššího státního zastupitelství

Přehled o trestných činech spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek v letech 2008–2022¹⁴

Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek	Stíháno celkem osob	Obžalováno celkem osob
2016	95 (+33 ZPŘT)	92 (+30 ZPŘT)
2017	98 (+31 ZPŘT)	90 (+29 ZPŘT)
2018	144 (+33 ZPŘT)	128 (+31 ZPŘT)
2019	98 (+16 ZPŘT)	89 (+15 ZPŘT)
2020	95 (+29 ZPŘT)	81 (+14 ZPŘT)
2021	86 (+25 ZPŘT)	58 (+14 ZPŘT)
2022	98 (+30 ZPŘT)	78 (+ 24 ZPŘT)

Oproti roku 2021 došlo v roce 2022 k nepatrnému nárůstu počtu stíhaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (celkem 128 stíhaných osob; +17 oproti roku 2021). Počet obžalovaných osob oproti minulému roku, vzrostl (+ 30) a je srovnatelný s rokem 2019 a 2020. Rozdíl mezi stíhanými a obžalovanými osobami nebyl v roce 2022 tak markantní jako v předchozím roce (činil 26 osob; v přechodném roce 39 osob). V roce 2022 se konalo zkrácené přípravné řízení u 30 osob a na 24 osob byl podán návrh na potrestání. Počty věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení jsou

¹⁴ Jedná se o počet osob stíhaných a obžalovaných, u kterých byl vyplněn příznak „rasová, národnostní nebo jiná nesnášenlivost“.

srovnatelné s předchozími roky, přičemž počet podaných návrhů na potrestání v roce 2022 po tříleté stagnaci (2019–2021) zaznamenal stoupající tendenci (+10 oproti roku 2021).

V roce 2022 bylo v České republice stíháno celkem 30.511 osob (v případě zkráceného přípravného řízení se jednalo celkem o 37.857 osob). Obžalováno bylo v roce 2022 celkem 26.717 osob (u 35.741 osob byl podán návrh na potrestání). Podíl stíhaných osob (+ zkrácené přípravné řízení) za trestné činy spáchané z rasové, národnostní a jiné nenávistné pohnutky k celkovému počtu stíhaných osob (+ zkrácené přípravné řízení) činil 0,19 %. V případě obžalovaných osob (+ podané návrhy na potrestání) za trestné činy spáchané z rasové, národnostní a jiné nenávistné pohnutky k celkovému počtu obžalovaných osob (+ podané návrhy na potrestání) se jednalo o 0,17 %. Podíl trestných činů z nenávisti na celkovém objemu kriminality je tedy stále nízký.

Údaje o počtu stíhaných a obžalovaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek v letech 2016–2022¹⁵

ČR	§ 140/3g tr. z.		§ 145/2f tr. z.		§ 146/2e tr. z.		§ 175/2f (g) tr. z.		§ 228/3b tr. z.		§ 352/2 tr. z.		§ 352/3 tr. z.	
	stíh. .	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.
2016	0	0	1	1	3	3	0	0	3	3	17	17	19	19
2017	0	0	1	1	13	12	0	0	5	5	10	8	3	3
2018	0	0	1	1	8	8	3	3	2	2	20	18	11	11
2019	0	0	1	1	4	4	0	0	0	0	26	26	8	7
2020	0	0	2	2	3	3	0	0	1	1	17	16	6	4
2021	0	0	1	1	0	0	2	2	0	0	20	18	7	3
2022	0	0	0	0	3	3	1	1	0	0	14	13	4	3

Údaje o počtu stíhaných a obžalovaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek v letech 2016–2022¹⁶

	§ 355 tr. z.		§ 356 tr. z.		§ 403 tr. z.		§ 403a tr. z.		§ 404 tr. z.		§ 405 tr. z.	
	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.	stíh.	obž.
2016	17	17	7	5	0	0	-	-	27	26	1	1
2017	10	9	6	5	2	0	-	-	44	43	4	4
2018	26	23	27	20	6	6	-	-	31	28	9	8
2019	22	19	20	15	0	0	-	-	45	42	9	8
2020	22	18	20	14	2	2	-	-	39	35	3	3
2021	24	20	18	7	6	1	-	-	30	28	4	3
2022	24	19	19	6	3	2	0	0	35	31	13	10

¹⁵ Počty osob stíhaných a obžalovaných podle kvalifikací trestního zákoníku – jedna osoba se může vyskytnout u více kvalifikací.

¹⁶ Počty osob stíhaných a obžalovaných podle kvalifikací trestního zákoníku – jedna osoba se může vyskytnout u více kvalifikací.

K nejčastěji vyskytujícím trestným činům v kategorii trestných činů spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek patřily v roce 2022:

- Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku (35 stíhaných osob, 31 obžalovaných osob).
- Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 trestního zákoníku (24 stíhaných osob, 19 obžalovaných osob).
- Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku (19 stíhaných osob, 6 obžalovaných osob).
- Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku (14 stíhaných osob, 13 obžalovaných osob).
- Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 (13 stíhaných osob, 10 obžalovaných osob).

Oproti roku 2021 byl zaznamenán mírný nárůst stíhaných a obžalovaných osob u trestného činu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 (+ 9 stíhaných osob, + 7 obžalovaných osob), kdy schvalování ruské agrese na Ukrajinu může být kvalifikováno právě jako tento trestný čin. Nárůst byl také zaznamenán u trestného činu projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku (+ 5 stíhaných osob, + 3 obžalovaných osob), u trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku (+ 3 stíhaných osob, + 3 obžalovaných osob).

Mírný pokles stíhaných a obžalovaných osob byl zaznamenán v roce 2022 oproti roku 2021 u trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivce podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku (- 6 stíhaných osob, - 5 obžalovaných osob) a u trestného činu vydírání podle § 175 odst. 2 písm. g) trestního zákoníku (-1 stíhaných osob, - 1 stíhaných osob).

V roce 2022 nebyl nikdo stíhán pro trestný čin vražda podle § 140 odst. 3 písm. g) trestního zákoníku, pro trestný čin těžké ublížení na zdraví podle § 145 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku a pro trestný čin poškození cizí věci podle § 228 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku. Nulové hodnoty byly taktéž zaznamenány u trestného činu šíření díla k propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka podle § 403a, jenž byl zakotven do trestního zákoníku novelou č. 220/2021 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2022.

5.9. Statistiky Probační a mediační služby

Počet případů souvisejících s extremisticky motivovanými trestnými činy dosahuje u Probační a mediační služby dlouhodobě velmi nízké úrovně. V roce 2022 se jednalo v celé ČR o 57 nových případů. Od roku 2002 se podíl těchto trestných činů pohybuje v rozmezí od 0,2 % do 0,7 % nově evidovaných případů za rok. V roce 2022 tento podíl dosahuje hodnoty 0,3 % ze všech nových případů (21 655 případů). Meziročně se tak podíl případů s extremistickým podtextem zvýšil o 0,1 procentního bodu.

Počty případů trestné činnosti s extremistickým podtextem v jednotlivých soudních krajích a ČR v letech 2018-2022

Počet případů / Kraj	2018			2019			2020			2021			2022		
	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem	Extremistický podtext	(%)	Celkem
Praha	8	0,3	2564	12	0,5	2463	11	0,5	2338	4	0,2	2139	9	0,4	2097
Středočeský	8	0,3	3008	8	0,2	3298	7	0,2	2903	5	0,2	2673	4	0,1	2730
Jihočeský	1	0,1	1666	2	0,1	1796	4	0,3	1473	0	0,0	1481	3	0,2	1680
Západočeský	10	0,4	2500	8	0,3	2712	12	0,5	2403	3	0,1	2372	5	0,2	2304
Severočeský	12	0,3	4535	13	0,3	4738	8	0,2	4055	11	0,3	3658	22	0,5	4076
Východočeský	3	0,1	2410	5	0,2	2616	9	0,4	2199	2	0,1	1969	5	0,2	2184
Jihomoravský	9	0,2	3638	3	0,1	3549	4	0,1	3117	2	0,1	3066	8	0,3	3140
Severomoravský	9	0,2	4893	7	0,1	5208	15	0,3	4737	17	0,4	4421	7	0,2	4661
ČR	59	0,2	24047	54	0,2	25122	70	0,3	22122	41	0,2	20517	57	0,3	21655

Pozn.: Uvedené hodnoty jsou očištěny od postoupených spisů mezi jednotlivými kraji a středisky Probační a mediační služby.

Za extremistické trestné činy v rámci statistiky Probační a mediační služby jsou označovány případy, kdy byl evidován v agendě za některý z extremistických trestných činů (§ 352, 355, 356, 401, 402, 403, 404, 405 zákona č. 40/2009 Sb.) nebo byl v rámci jiné trestné činnosti zaznamenán extremistický podtext (rasově motivovaný, náboženský, politický, jiný).

Z pohledu struktury trestných činů (v jednom evidovaném případě může být zaznamenáno více trestných činů) tvořili skupinu případů s extremistickým podtextem zejména pachatelé trestného činu projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka, § 404 zákona č. 40/2009 Sb. (18,5 % TČ) a trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 352 zákona č. 40/2009 Sb. (16,1 % TČ).

V 9,7 % případů byl zastoupen také trestný čin hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, § 355 zákona č. 40/2009 Sb. Trestné činy § 356, § 403 a § 405 zákona č. 40/2009 Sb. se vyskytovaly jen v jednotkách případů. Ostatní trestné činy s extremistickým podtextem (§ 401-402 zákona č. 40/2009 Sb.) se v roce 2022 nevyskytovaly. Extremistický podtext byl také zaznamenán i v souvislosti či kombinaci s jinými trestnými činy. Nejčastěji byl spojen s trestným činem výtržnictví, § 358 zákona č. 40/2009 Sb. (25,8 % TČ).